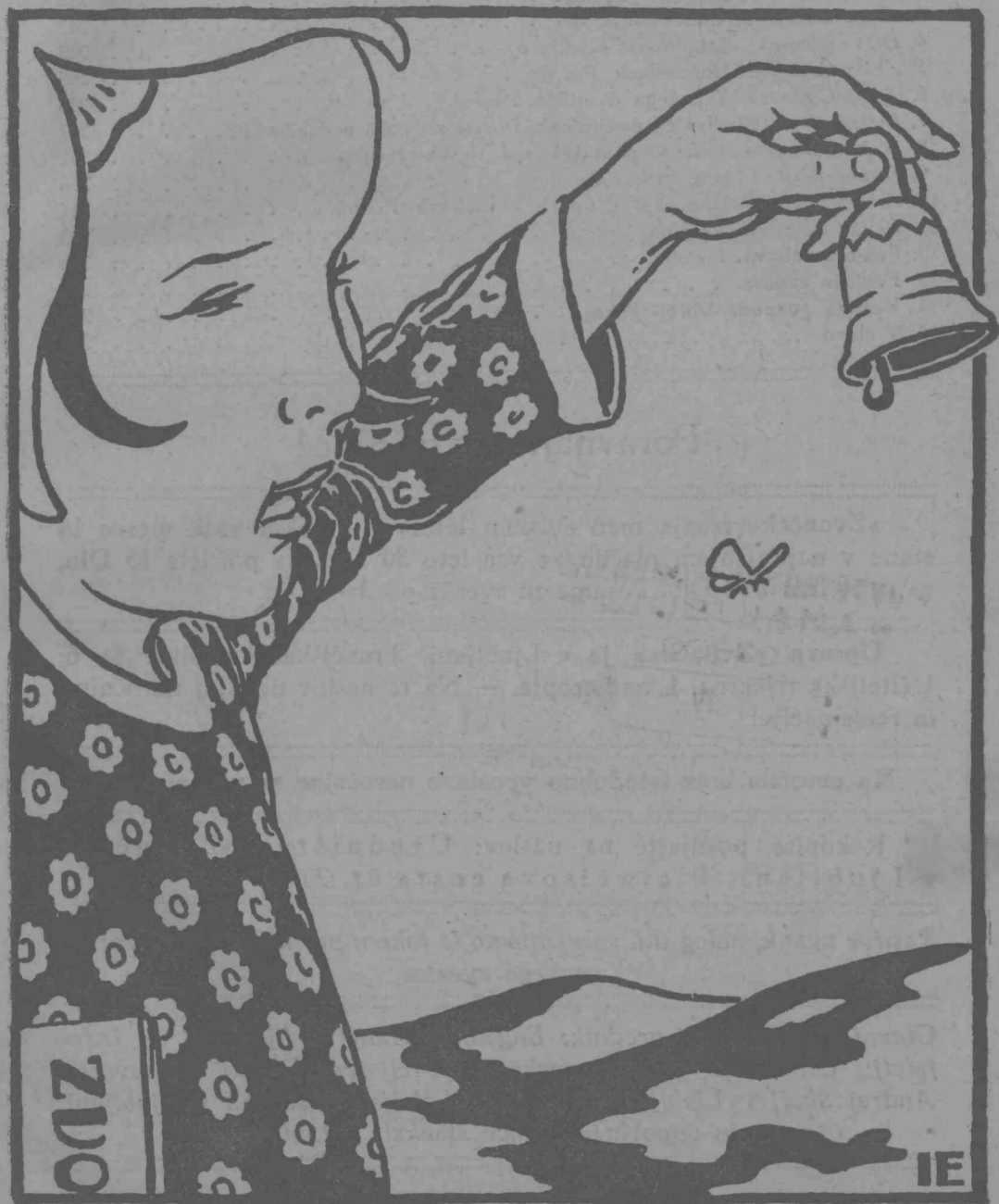

POŠTARINA PLAČANA V GOTOVINI.

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

Letnik XXX.

Junij 1929.

Štev. 10.

Vsebina.

1. <i>Andrej Rapè: Kapljica in solnce.</i> Pesem	241
2. <i>Andrej Rapè: Vprašanja.</i> Pesem	242
3. <i>Anica Černejeva: Godovno.</i> Pesem	242
4. <i>Dr. Fr. Zbašnjik: Zlat.</i> Povest s podobo	243
5. <i>Anica Černejeva: Naš mucek.</i> Pesem	245
6. <i>Anica Černejeva: Z našega dvorišča.</i> Pesem	246
7. <i>Fr. Ločniškar: Mimika na počitnicah.</i> Povest z dvema podobama	247
8. <i>A. N. Afanasjev - D. H.: O pametni ženi.</i> Ruska pravljica	251
9. <i>Fr. Ločniškar: Cigani.</i> Pesem s podobo	256
10. <i>Arnošt Adamič: Kako je Bog udaril Vinski vrh.</i> Pravljica	257
11. <i>Danilo Gorinšek: Vročina.</i> Pesem	258
12. <i>Poletna zabava.</i> Podoba	258
13. <i>Pouk in zabava</i>	259
14. <i>Kotiček gospoda Doropoljskega</i>	263
15. <i>V slovo</i>	264

Poravnajte naročnino!

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrt leta 7-50 Din. Posamezni zvezki po 3— Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna, I. nadstropje. — Na ta naslov pošiljaj naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 20/II.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le tekom prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Engelbert Gangl v Ljubljani. — Izdajatelj: Udruženje jugoslovenskega učiteljstva (UJU), odgovoren Andrej Skulj v Ljubljani. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, zanj odgovarja Franc Štrukelj v Ljubljani.

Štev. 10.—XXX.

Junij 1929.

Kapljica in solnce.

»Le nebo tako je neizmerno,
da objeti more solnce,
jaz o tebi samo sanjam,
tebi kapljica se klanjam,
solnce, veliki gospod!
Vsa predrobna sem, premajhna,
vse življenje — le solzé!»

»»En pramen moje le svetlobe
prižiga v črni temi luč,
in dasi sem z ogromnostjo neba —
brezbrežnega svetov morja —
v primeri mali prašek le,
nebo ožarjam ponosito,
nebo ogromno, vekovito.
Lahkó pa tudi v dom mi ti
si, kaplja drobna, nebogljená.
Le iskra moja, pa je luč
v življenju tvojem malem vsem.
Če praviš, da življenje tvoje vse
ni drugega kot le solzé,
glej, z eno iskro v biser jasen,
v smejočo kapljo te izpremenim,
da vsepovsod bo smeh tvoj glasen,
veselje mesto solz ti podelim.
Čeprav si drobna, se ne podcenjuj!
Ustvarjeno — vse vredno je imena,
in vsak po svoje je gospod.

Kot jaz, ti rastju si krepilo,
brez naju žitja bi ne bilo.
Ali ne zažari vsa v ognju roža,
ko ji osrčje ohladiš?
Kako živi veselo polje
in kmet, kako je dobre volje,
ko padeš ti na nade strte,
ko upe speč mu oživiš!
Čeprav si drobna, se ne podcenjuj!
Ti, jaz sva stvarstvu okrepilo,
brez naju žitja bi ne bilo...«

»No, solnce, ti si res gospod!
Še žalostne ti potolažiš,
ko dan posuješ s svojim zlatom.
Ti bolnim bolečine blažiš,
obupane ti dvigaš, spasiš.
Ti barve slikaš po prirodi
tako lepé,
tako sladké,
da vriska radosti srce.
Ti vžigaš luč, preganjaš noč,
velika res je tvoja moč!»

* * *

In droben žarek v kapljico je planil,
kot demant se je zaiskrila,
na rožo padla, rožo poljubila.

Andrej Rapè.

Vprašanja.

»Kako pa vsaja hlebčke
Marija na nebo,
da dole ne popadajo,
da plavajo mehkó?«

»Ko v delavnici božji
tak hlebček naredi,
ga z veslom zlatim v peč — nebo
kot v morje čoln spuste.

Veslata angelca ga dva,
zanj ni se bati nič,
tak varno plava vrh neba
kot lahkokrili ptič.«

»In kdo zakuri ogenj
v veliki peči tej,
da hlebčki se zarumené,
da spečejo se v njej?«

»Grmada velika gori
v tej peči noč in dan
in hlebčke lepo rumeni
v njej solnce — velikan.«

»A ko pečeni so, kdo li jih jé.
to, mamica, mi dej?
Se z njimi angelci gosté
po delu, to povej?«

»Ko hlebčki vsi pečeni so,
po nebu razvrščeni so,
na polja rahel dež spuste,
da klasje žejno napoje.

Ni treba angelcem jedi,
godi se to za nas ljudi,
da vsako leto v pravi čas
nam kruha da zoreči klas.«

Andrej Rapè.

Godovno.

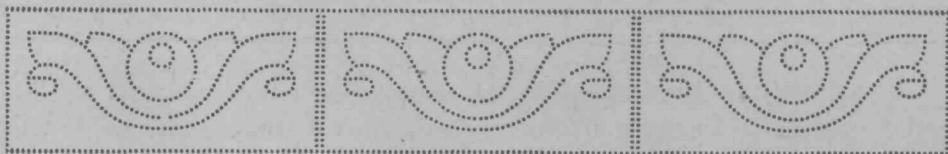
Poljane so god praznovale.
Zvončki so jutro zvonili
in petelinčki so bili
v gostih in sestre Marjetke
so pridno ponujale skledke.

Poljane so god praznovale:
Pikapolonica sirota
je gostom kazala pota.
Žarkov je zlatih nabrala,
po trati je lučce prižgala.

Poljane so god praznovale.
Metulji so se napili
solнца in sladke medice,
pa so jih skrbne kresnice
pozno v noči iskale.

Poljane so god praznovale:
gostje so bili veseli
in murni so pesem zapeli.
Le travice so koscev se bale,
Marijine solze jokale...

Anica Černejeva.

DR. F. ZBAŠNIK:

Zlat.

X.

Na cilju.

svečani obleki z visokim klobukom na glavi je stopal Peter proti vseučilišču. Njegov korak je bil umerjen in z neko ljubeznijo in presrčnostjo se mu je ustavil pogled zdaj na tem, zdaj na onem predmetu. Zdelo se je, kakor da vidi povsod stare znance. In reš je preživel v duhu še enkrat one čase, ko je hodil dan na dan isto pot, lačen, izmučen, poln grenkih skrbi. A dasi spomini niso bili prijetni, mu je bilo vendar nekamo mehko in toplo pri srcu. »Zdaj je vse tisto za mano, za mano!« si je dejal — in dobro mu je dela ta zavest...

Spomnil se je na to in ono, spomnil tudi na tisto majsko nedeljo, ko so se njegovi tovariši odpravljali na izlet in ko ni dosti manjkalo, da bi se bil dal zavesti in bi bil za kratko veselje izdal dragoceni botrov dar, ki se je imel njega namen izpolniti danes.

Nehote je segel v telovnikov žep. Koliko časa je nosil ta zlat tako s seboj! Kakor zvest tovariš ga je vedno spremljal, ga bodril k dobremu in ga obvaroval marsikatero zablode. Da, kakor zvest tovariš in dober prijatelj mu je bil ta zlat, zdaj pa naj bi se ločil od njega, ločil za vedno?

»Ali se mora res zgoditi?« tako se je vprašal. »Ali ni nespametno, če ga izročim takemu tujemu človeku, ki niti ne sluti, koliko dragih spominov me veže nanj, in ki ga brezčutno porabi kdo ve zakaj? Ali ni vse eno, ako ga odpravim z drugim denarjem, sebi pa ohranim to dragoceno svetinjo?«

Tako je Peter razmotrival in omahoval.

Bila je tudi to neke vrste izkušnja — zadnja, ki se ga je lotevala zaradi botrovega birmanskega darila. No, tudi to je premagal. Ponovil si je še enkrat besede, s katerimi mu je bil boter izročil zlat, in zazdelo se mu je, da bo botrova volja vendarle na ta način najbolj izpolnjena, ako stori dobresedno tako, kakor mu je bil priporočil.

»Bolj imenitno je, ako mu podariš zlat!« tako je rekel tistikrat boter. »No, pa mu ga dam, pa mu ga dam, da bo bolj imenitno!« je vzkliknil Peter sam pri sebi, »pa mu ga dam, da bo vse natanko tako, kakor si je predstavljal moj dobri boter v svoji domišljiji.«

Ko je po končanem obredu, ki se po starih običajih vrši vselej, kadar proglasijo koga za doktorja, prejel iz rok tako zvanega pedela

doktorsko diplomo, mu je v zameno sicer z drhtečim srcem, a brez obotavljanja stisnil v pest svoj dragi zlat. Pri tem si je mislil: »Dobri

boter, ako gledaš zdaj iz nebes name sem doli, potem si pač zadovoljen z menoj!«

* * *

In čuvstvo nepopisne sladkosti mu je napolnilo srce! —

Eno edino, kar si je v tistem trenutku še želel, je bilo to, da bi mogel biti že skoro pri svoji ljubljeni materi in ji naznaniti: »Evo me doktorja, draga mati! Botrov zlat je izpolnil svojo nalogo, a tudi jaz sem, hvala Bogu, izpolnil svojo! O mati, konec je muk, konec borb in omagovanj! Zdaj treba samo še, da malo napredujem v službi, pa nama ne bo več sile!« — —

Naš mucek.

Naš mucek je siten,
na solncu čepi,
kima in dremlje,
se kislo drži.

»Mucek, kaj si miško
zgrešil,
ali je kužek
ti mleko popil?«

»Ne miške, ne mleko,
vse se dobi!
Le žarek hudoben
me peče v oči.«

»Mucek, pst! Žarek
je od Boga,
in mi smo veseli,
da nam ga da.

Skrij se v temo
in čakaj noči,
ti v zori zaspančkaj,
v mraku pa mi!«

Anica Černejeva.

Z našega dvorišča.

1.

Račke — to so klepetulje:
brbljajo, čebljajo,
z vsakim kramljajo,
k vsaki umazani
mlaki racajo.

Goske so vse bolj gosposke:
ponosno se v belih
oblekah držijo
in deco sosedovo
z dvora podijo.

Purani — to so jezljivci:
jezno prevažajo
svojo kočijo
in se nad našo
Tito jezijo.
Veste, to je preklicana reč,
draži jih Titin predpasnik rdeč.

2.

Naš petelinček je gospodar,
kaj mu je Titin predpasnik mar!
Glava mu je polna skrbi:
težko se red po dvorišču vzdrži.

Naš petelinček, naš gospodar
ne najde miru in oddiha nikdar.
Glejte, na poti zrnice leži:
»Kje je družina? Kikiriki!«

Ko je vse svoje krog sebe zbral,
misli, ugiblje: komu bi dal
zrnice po svoji najboljši veri,
da se rodbini s tem ne zameri?

Srečna rešitev! Bog jo je dal:
sam gospodar bo zrno pobral.
Ej, petelinček je svetohlinček
in kokoške so lahko vesele,
da so mu dober tek želele.

3.

Naša čopka vodi picke:
tri so črne, tri so bele,
vse so glasne in vesele.

Čopka skrbno picke čuva,
hudo gleda, jezno kljuva
in še malo Tito krega,
če po njeni picki sega.

Čopka vlada vse dvorišče,
koplje, kliče, brska, išče,
huda skrb je malo pišče!
Čopka pa jih vodi šest,
to je res že težka vest!

Tri so črne, tri so bele,
vse so glasne in vesele,
vse so žejne, vse so lačne
v trdo noč od rane zore,
ko se čopki delo začne.

Čopka vzgaja svoje picke,
tiho deci prigovarja
in jo skrbno opozarja:
»Kok, kok, vedno blizu mame,
le nikdar nikoder same!
In poslušajte znamenja:
Kok, kok, kok, kok — to se pravi,
da je mama našla črva,
njen bo, ki jo čuje prva.
Kuk, kuk, kuk, kuk — to pomeni,
da je prišla mala Tita
in prinesla mero žita.
Kek, kek, kek, kek — je nevarnost:
hitro, hitro bliže mame,
da vas v svoje varstvo vzame!
Najprej bele, potlej črne,
mamin plašč vas vse ogrne.
Vsepovsod nevarnost čaka,
kok, kok!

Sama naj se pazi vsaka.
Kok, kok, male, moje male,
boste že še svet spoznale!«

Naša čopka vodi picke
in jim pamefi svetuje.
Mala Tita prisluškuje.
Veste, Tita vam je zvita
pa razume čopkin govor
in vse njene nauke čuje.

Anica Černejeva.

FR. LOČNIŠKAR:

Mimika na počitnicah.

Zagrebu imamo teto. Ta teta je poročena in ima dva otroka, šestletnega Stojana in štiriletno Mimiko. Pisali smo že večkrat, naj nas kaj obiščejo, a naša vabila so bila do letos bob ob steno. Teta je našla vedno kak izgovor: ali je bil Zagreb predač ali pa naša vas; potem ni mogla pustiti moža samega ali pa sta bila otroka premajhna za potovanje. No, letos je šlo pa vse gladko in prve dni počitnic je pripeljal naš hlapec s postaje troje meščanov.

Že od daleč smo čuli glasni haló. Videli smo Stojana, ki je s pomočjo hlapca moško držal vojke. Mimika pa je držala visoko v zrak bič in kričala za dva. Konja, nevajena takih priganjačev, sta jo posebno brzo pobirala proti domu. Ko so se pripeljali do hiše, mala dva nikakor nista hotela z voza. Naprej in naprej na vsak način! Še zmenila se nista za nas, ki smo ju klicali v hišo. Vožnja s konji je bila za nju novost in rada bi jo bila nadaljevala. Konec je naredil šele hlapec, ki je izpregel živali in ju odvedel v hlev.

Zdaj smo se šele поблиže spoznali z otrokoma. Stojan je bil že cel junak in nismo mogli verjeti, da bo šele začel obiskovati šolo. Videlo se je, da mu ugaja zagrebški zrak in da mamičina roka ni skopa pri delitvi kuhinjskih dobrot. Ampak ta radovednost! Komaj smo se dobro pozdravili, je bil deček že pred hlevom in bezal tam s palico v hišico za psa. Dobro, da gospoda Sultana ni bilo doma, sicer bi mu bil malo drugače pomeril hlače kot zagrebški krojač!

Mimika je bila bolj mamičina. Prve dneve se ni ločila niti za trenutek od nje. Vse ji je bilo tako tuje in vedno se je bala, da je mamica ne pusti same od nas. Najprej sta se še sprijaznili z našo dekle Marijano. To je bila že stara ženica in je znala prav lepo pripovedovati. Hitro sta si bili z Mimiko dobri. Marijani ni hotelo v glavo, da znajo v Zagrebu otroci tako kmalu govoriti, Mimika se je pa čudila, da ve Marijana toliko lepih povestic. Vedno je bila za njo in klicala: »Još jedanput o Kukcu!« Pa je napletla Marijana ponovno staro zgodbo o Kukčevi nagajivosti in vedno dodala še kaj novega.

Časih sta tudi zapeli. Marijana je znala sicer samo ono o »Velikem Šmarnu«, a je bila ta neskončno dolga, menda o vseh svetnikih vsega leta. Tudi Mimika je znala že nekaj pesmc. Najrajša pa je zapela tole nagajivko:

»Zagrebačke frajlice
nosijo šešire,
njihove pa majčice
prodajajo krompire...«

Celo resni Marijani se je zdela ta pesem zabavna in je večkrat rekla Mimiki, naj jo ponovi tudi vpričo drugih.

Kamorkoli je šla dekla, je bila takoj Mimika za njo. Tako sta zašli neki večer tudi v hlev. Deklica je sedla na klopco pri vratih, Marijana pa se je pripravila k molži. Mimika do takrat še ni videla, kako se molze. Začudeno je vprašala deklo, kaj dela. Marijana ji je

vše lepo pojasnila: da dajo kravici jesti, potem se pa nabere v njej mleko in jo morajo pomolzti.

»Pa pri vas tako mleko jeste?« je še bolj začudeno vprašala Mimika.

»Seveda ga jemo in tudi ti ga boš,« je odgovorila Marijana. Sedaj je bil pa ogenj v strehi.

»Jaz že ne! Ne bom ga jedla, je grdo! Hočem tisto, ki ga kupijo na trgu!« se togoti deklica.

»Saj prinesejo na trg ravno tako mleko,« razlaga Marijana.

»Pri nas že ne. Tam ga kar iz posode naliijejo nam v kanglico, pa ne delajo tako kot pri vas. Tega že ne bom jedla.«

Nič ni pomagalo Marijanino razlaganje. Deklica se ni dala pregovoriti, da je na trgu ravno tako mleko ali pa še slabše kot pri nas. Zvečer ni hotela popiti skodelice, ampak silila je mamico, naj ji gre kupit na trg drugačnega mleka, ne takega, ki ga daje krava.

Mi smo se smejali, Mimiki pa je bilo hudo. Mislila je, da se norčujemo. Stojan pa se je muzal v kotu in rekel: »Le nikar ga ne jej, Mimika, bom pa jaz namesto tebe!« In začel je piti prav s slastjo iz njene posode, dokler je bilo kaj notri.

Mimika je šla tisti večer kar spat. Tudi drugih jedil ni hotela. Šele ko je prespala svoje prvo razočaranje, se je pomirila in začela verjeti, da je ono mleko na trgu prav tako kot naše. Drugo jutro je že jedla z navadno slastjo.

Mimika se je kmalu vživela v življenje vaških otrok. To je imelo zanje polno novosti in zanimivosti. Za našo hišo je bil kup peska, ki ga je navozil sosed za popravo hleva. Na tem kupu so gospodarili otroci po svoje. Kar so videli doma v velikem, so tu posnemali v malem. V kupu so bile votline — kuhinje, sobe in hlevi. Vrh kup pa kozelci za seno, ceste in na vrhu mlaj — mlada smrečica z rdečo cunjo v vrhu. To so postavili takrat, ko je bilo na tej novi naselbini »žeganje«.

Mimika je zanesla med vaše otroke še nov izum. Naredila je tudi ulice, prav kot so v Zagrebu. Za hiše so služili kameni, zloženi vzporedno v dolgi vrsti. Tam, kjer se je cesta jako razširila, je bil trg. Nanj so seveda postavili spomenik, to je daljši, nekoliko šilast kamen. Ta je bil pa v veliko napotje voznikom, ki so ga neštetokrat prevrnili. Zato je Mimika odredila, da postavijo zraven spomenika stražnika. Izrezal ga ji je iz lubja sosedov Jožek. Zdaj je bila stvar taka, da so vozniki prevračali spomenik in stražnika in navadno je bil stražnik pod spomenikom. Vse to pa ni ustrašilo neutrudnih delavcev. Stokrat so vse preobrnili, pa zopet stokrat postavili nazaj.

Lepo in prehitro so minevali dnevi mali Mimiki in ji prinašali vsak dan novih zanimivosti.

Imeli smo tedaj nekaj ovac, ker stara mati ni mogla prebiti brez domače volne. Vedno je trdila, da mladi svet ne zna več živeti, ker kupuje drage, malovredne izdelke, ko imamo vendar doma vsega za obleko in perilo. Večkrat je rekla, da so še sanje lepše na rjuhah iz domačega platna kot na onih, ki se jih še drži duh vlažnih prodajalnic.

Imeli smo zato vedno nekaj ovac. Stara mati je ob zimskih večerih najrajša predla in pletla nogavice zase in za družino. To je bilo njeno najljubše opravilo in nič ni pomagalo, če so časih ovce delale škodo po njivah in kozelcih, ko ni bilo nikogar, da bi popazil nanje. Zaradi stare matere smo morali potrpeti.

Mimika je imela jako rada ovčice. Nekega dne je ostala sama na vrtu, blizu nje pa so se pasle ovce. Kar nenadoma zažene otrok velikanski krik in jok. Vsi smo drveli skupaj, da bi videli, kaj se je zgodilo.

»Kaj pa je vendar, Mimika,« je vsa v skrbeh izpraševala njena mamica.

»Moje ovčke, moje ovčke! Vse se bodo pobile!« Deklica je vsa trepetala. Zdaj šele opazi mamica, kaka nesreča preti ovčicam. Vmes je bilo namreč nekaj ovnov, ki jim je prišlo na misel, da bi se malo trkali. In so se začeli na vse pretege kakor za stavo. Mimika pa kaj

takega še ni videla in zdelo se ji je grozno nevarno. Komaj jo je mamica potolažila in ji pojasnila, da je to samo nedolžna igra za živali.

»Pa zakaj se mi ne tako, če je to nedolžna igra?« je razsodila Mimika.

In tako je videla Mimika vsak dan kaj novega. Počasi se je privadila vsemu in je ni več vznemirjala glista, o kateri je prve dni mislila, da je kača in je grozansko kričala in klicala mamico na pomoč.

Slednji večer smo zvedeli kaj novega iz njenih ust in vedno bolj spoznavali, kako potrebna je mestnim otrokom svobodna priroda, ki je v mestu ne morejo opazovati.

Zato nam je bilo prav žal, ko so morali proti koncu počitnic oditi naši meščani.

A. N. AFANASJEV-D. H.:

O pametni ženi.

Ruska pravljica.

ilo je nekje carstvo in v carstvu vasica. Tam sta živela starec in starica. Imela sta tri sine. Dva sta bila pametna, a tretji je bil bedak. Začutil je starec, da bo umrl. Pred smrtjo je hotel sinovom razdeliti imetje. Pozval jih je pa je dal starejšemu sto rubljev¹ in srednjemu sto rubljev. Najmlajšemu ni dal ničesar, češ, ta bi itak ne vedel, kako bi z denarjem in kaj.

»Vsi smo tvoji,« je rekel najmlajši. »Eni so pametni, drugi bebasti. Daj tudi meni del imetja.«

Dal je starec tudi najmlajšemu sto rubljev. Ko je oče umrl, so ga bratje pokopali. Kmalu nato sta se odpravila starejša brata na semenj, da bi si kupila vole. Tudi bedak je šel na semenj. Pametna brata sta kupila vole, a najmlajši je prignal k hiši psa in mačko.

Čez nekaj dni sta napregla starejša brata vole in se napravila po poslu. Videl ju je bedak in se je tudi pripravil.

»Čemu se odpravljaš in kam?« sta ga vprašala brata. »V zasmeh boš ljudem.«

»Pametniki imajo svobodno pot, a bedakom ni prepovedana.« Poklical je psa in mačko, oprtal bisago in je odšel z doma. Hodil je in hodil, pa je prišel do široke reke. Denarja za brodnino ni bilo, a brodar ne vozi zastonj. Bedak ni dolgo pomišljal. Nabral je dračja in si postavil na obrežju kolibo pa je živel v njej. Pes je iztikal vseokrog in prinašal domov živil za gospodarja in mačko. Tudi sebe ni pozabil.

Nekoč se je po reki pripeljala ladja polna blaga. Bedak je poklical gospodarja ladje: »Čuj, vzemi še moje blago na polovino,« pa je vrgel mačko na krov.

»Kaj bi s tako zverino,« so rekli delavci na ladji, »vrzimo jo v vodo!«

»Ne, otročiči,« je branil gospodar, »pustite mačko, da polovi na ladji miši in podgane.«

»Ej, to je tudi nekaj vredno,« so rekli in so pustili mačko na ladji.

Čez dolgo ali kratko so privozili v drugo deželo. Tam ni bilo mačk, a podgan in miši so imeli kot listja in trave. Razložil je gospodar svoje blago in pričel trgovati. Prišel je kupec in kupil ves tovor. Nato je pozval trgovca: »Treba je, da te pogostim.« In je gostil

¹ Rubelj = ruski denar.

trgovca vse dotlej, da ga je upijal. Svojemu pomočniku je ukazal, naj zavleče nebogljenca v skedenj: »Podgane naj ga požro, pa bomo imeli njega bogastvo zastonj.« Slušal je pomočnik, a mačka je spremlila svojega gospodarja prav v skedenj. Nič ni pomišljala. Davila je podgane in jih znašala na kup. Zjutraj je prišel kupec pogledat. Gleda in vidi, da je trgovec zdrav, mačka pa davi baš zadnjo podgano.

»Daj mi to žival,« je zaprosil kupec trgovca.

»Dam za plačilo.«

Pogajala sta se in pogodila za šest sodcev zlata. Trgovec se je vrnil v domače kraje. Spotoma je priklical bedaka: »Evo ti polovine!« In mu dal tri sodce zlata.

»Kaj bi s tolikim zlatom,« si je mislil bedak. Pa je šel po vaseh in razdelil dva sodca zlata ubogim seljakom. Za tretji sodec je kupil kadila in ga zažgal sredi polja, da je zadehtelo na široko in visoko. Prikadilo se je do samega Boga v nebesih. Namah je stal pred bedakom nebeški angel.

»Naročil mi je Gospod, naj te vprašam, česa želiš,« je pripovedoval bedaku.

»Tega ne vem.«

»Idi tod in tod. Tam orjejo trije seljaki njivo. Vprašaj, pa ti povedo.«

Bedak je vzel kij in je šel k oračem. Stopil je k prvemu in pozdravil: »Pozdravljen, starec!«

»Pozdravljen, dobričina!«

»Daj, povej, česa si naj želim od Gospoda.«

»Ne vem, česa ti je treba.«

Bedak je pa mahnil s kijem in ubil starca. Nato je stopil k drugemu seljaku: »Pa ti povej, česa dobrega si naj želim!«

»Kako, da bi jaz znal, česa ti je treba,« je odgovoril orač. A bedak možička s kijem po glavi, da je bil mrtev. Še je stopil bedak do tretjega orača: »Povej ti!«

»Če bi si želel denarja in bogastva, bi pozabil Boga. Želi si pametne žene.«

Vrnil se je bedak k angelu.

»Kako so ti rekli?«

»Rekli so, da ne bogastva, ampak pametno ženo.«

»Dobro! Idi k tej in tej reki, sedi na most in glej v vodo! Mimo bo plavalo mnogo rib, velikih in malih. Vmes bo mala ribica z zlatim obročkom. Primi jo in vrzi za sebe na mokro zemljo.«

Bedak je storil po angelovih besedah. Šel je k tisti reki in sedel na most. Zagledal se je v vodo. Mimo je plavalo mnogo velikih in malih rib. Vmes je zazrl ribico z zlatim obročkom. Hitro jo je prijel in vrgel za sebe na mokro zemljo. Nenadoma se ribica izprevrže v krasno devojko: »Bodi pozdravljen, dobri prijatelj!«

Prijela sta se za roko in sta šla v svet. Hodila sta, hodila, da je zatonilo solnce. Prenočila sta kar sredi polja. Bedak je trdno zaspal, a devojka je zaklicala in že je bilo tam dvanajst delavcev: »Postavite mi bogato palačo, pokrijte jo z zlato streho!« V trenutku je stala tam palača. Bilo je v njej tudi slik, zrcal in vsega. Tako sta ostala bedak in devojka zvečer na polju pa sta se zjutraj zbudila v čarobnih dvoranh.

Videl je palačo car in se začudil. Poklical je bedaka in mu rekel: »Včeraj je bilo ono mesto prazna ravan, danes stoji tam palača. Gotovo si čarovnik!«

»Nisem, Veličanstvo, vse je bilo narejeno po božji zapovedi.«

»Nu, če lahko postaviš v eni sami noči tako palačo, pa še postavi do jutra od tam do mojega gradu most, ki bodi pol srebrn, pol zlat. Če ne bo jutri mostu, tudi ne bo več tvoje glave!«

Odšel je bedak in se razjokal. Na domačem pragu je srečal svojo ženo. »Čemu jočeš?« ga je vprašala.

»Kako, da bi ne jokali! Car hoče, da postavim do jutri od palače do carskega gradu most, po eni strani srebrn, po drugi zlat. Če ne bo mostu, ne bo glave.«

»Nič ne skrbi, dragec! Jutro je pametnejše od večera.«

Bedak je legel in zaspal. Ko se je zjutraj prebudil, je bilo vse dovršeno. Most je bil tak, da enakega ne vidiš nikjer. Car je pozval bedaka: »Dobro je tvoje delo. A sedaj glej, da bodo v eni sami noči zrasle ob obeh straneh mostu jablane. Na njih naj zori žlahten sad. V vejah naj prepevajo rajčice in se derejo opice. Če tega ne bo do jutra, ne bo več tvoje glave!«

Bedak je odšel jokaje domov. Na pragu mu pride nasproti žena: »Zakaj jočeš?«

»Car mi je ukazal tako in tako, sicer izgubim glavo. Zato jokam.«

»Dobro! A ti lezi in zasp! Jutro je pametnejše od večera.«

In ko se je bedak zjutraj prebudil, je videl, da je vse izvršeno: jabolka so zrela, na jablanah prepevajo rajčice in se derejo opice. Pa natrga bedak jabolka in jih nese carju.

Car poje jabolko in še drugo: »Ni, da bi jih grajal. Tako sladkih še nisem pokusil. Ej, bratec, spreten si! Zato se pa napoti na oni svet k mojemu rajnemu očetu in ga pobaraj, kam je pred smrtjo skril zaklad. Če ne moreš na drugi svet, izgubiš glavo!«

Razjokal se je bedak in odšel domov.

»Čemu solze?« ga je vprašala žena.

»Na oni svet moram k carjevemu očetu, da zvem, kam je skril zaklad.«

»Pa to ni huda naloga. Samo ti reci carju, naj ti da za spremstvo svetovalce, ki mu slabo svetujejo.« Še mu je izročila žena klobčič: »Kamor se bo trkljal, tam hodi za njim brez strahu.«

Bedaku je dal car dva boljara¹ svetovalca za spremstvo. Klobčič se je trkljal, trkljal, da se je pritrkljal do samega morja. Morje se je razgrnilo in pokazala se je pot. Bedak je hodil z boljaroma po poti in glej, prispeli so na oni svet. Tam je vozil umrli car drva k peči, a hudički so ga poganjali s palicami. »Čajtel!« jih je ustavil bedak.

»Kaj bi?« so ga vprašali.

»Govoriti moram s temle, ki vozi drva.«

»Ne boš, ti pravimo, zakaj ugasnil bi nam ogenj v peči.«

»Ugasne, ne ugasne. Požurite se, pa za zameno vprežite ta dva svetovalca, hitreje bosta vozila nego car.«

Hitro so hudobci izpregli starega carja in vpregli boljara. Bedak je pa izpraševal carja, kakor mu je bilo naročeno.

»Zaklad je skrit globoko v kletah pod kamenitimi zidovi,« je pravil car, »a zaklad nima moči. Povej sinu carju, da se mu bo godilo kot meni, če ne bo vladal bolj pravično. Glej, kako so me izdelali hudobci. Do samih kosti so mi ogolili ledja in hrbet. Tu je prstan. Daj ga sinu kot zanesljivo pričo.«

Tedaj so se vrnili hudički: »Ho, dobra vprega je to. Daj, dovoli, da se še enkrat popeljemo z njima!« Milo sta zaprosila svetovalca, naj se jih bedak usmili. Izpregli so jih hudički, pa sta se z bedakom jadorno vrnila na svet.

Car se je ustrašil svetovalcev. Vsa prepadla sta bila in izbuljenih oči. Iz hrbta in ledij so jima štrlele železne šibe. »Kako se je zgodilo z vama?« je izpraševal car.

»Tako in tako je na onem svetu,« je pripovedoval bedak. »Tvoj očka vozi drva. V tem, ko sem govoril z njim, sta vozila boljara.«

»Pa kako je naročil očka?«

»Tako je povedal, da caruj bolj pravično nego on, sicer se ti bo godilo kot njemu.«

»In kje je zaklad?«

»Skrit je v globokih kletah pod kamenitim zidovjem.«

Še tisto uro je sklical car stotnijo vojakov, da bi podrli zidovje. Podrli so ga. Pod njim so odkrili sodce, napolnjene z zlatom in srebrom. Bilo jih je nad vse mere.

»Pa dobro, bratec!« je rekel car bedaku, »samo ne jezi se. Če si znal priti na oni svet, prinesi mi še harfo, ki bo sama igrala. Če ne prineseš, izgubiš glavo!«

Zajokal je bedak in odšel.

»Čemu jok, srček?« ga je vprašala žena.

»Zopet mi je car naložil delo. Prinesem naj mu harfo, ki bo igrala sama. Če ne prinesem, izgubim glavo.«

»Ej, to je lahko! Moj brat izdeluje take harfe.« Dala mu je klobčič in rutico, ki jo je sama izvezla. Naročila mu je tudi, naj vzame s

¹ Boljar = plemenitnik.

seboj na pot ona dva svetovalca: »Na dolgo pot odideš. V tem bi se morda carju zahotelo moje lepote. Pojdi na vrt, ureži tri šibe in udari z njimi trikrat mene in trikrat palačo pa hodi z Bogom.«

Storil je bedak po nje besedah. Urezal je šibe in udaril ženo, namah se je izpremenila v kamen. Udaril je palačo, pa se je izprevrгла v goro. Poklical je boljara, vrgel klobčič in so hodili za njim kamorkoli.

Čez dolgo ali kratko se je pritrkljal klopčič v gozd. V gozdu je kočica, pred kočjo starica: »Pozdravljena, mamical!«

»Pozdravljen, dobri možek! Kam ti je namerjena pot?«

»Iščem mojstra, ki bi mi naredil harfo. Sama mora igrati, a kdor bi jo čul, bi moral zaplesati hočeš — nočeš.«

»Moj sin izdeluje take harfe. Počakaj, da pride domov.«

Kmalu se je vrnil mojster. Bedak ga je poprosil, naj mu naredi tako in tako harfo.

»Izdelana je,« je pripovedoval mojster. »Dam ti jo, če nihče ne zaspi v tem, ko jo bom uglaševal. A kdor bi zaspal in se ne odzval mojemu klicu, izgubi glavo!«

»Pa dobro.«

Uglaša mojster harfo. Kar prvi boljar trdno zaspi.

»Ali spiš?« zakliče mojster. Boljar pa spi in se ne odzove klicu. Zdajci se mu skotali glava z ramen. Takisto se je zgodilo drugemu boljaru. Komaj je potekla minuta, pa je jel kimati tudi bedak.

»Ali spiš?«

»Ne spim!« je odgovoril bedak. »Od poti so mi motne oči. Dajte mi vode, da se umijem.« Starica mu je dala vode. Bedak se je umil in se obrisal z ženino rutico. Pogledala je starica rutico in je videla, da je delo nje hčere.

»Oj, dragi zet, nisem mislila, da te bom kdaj videla. Je li zdrava moja hčerka?«

Rokovali so, se objemali in poljubljali. Tri dni so se gostili. Nato se je bilo treba ločiti. Za slovo je podaril mojster svaku harfo. Bedak jo je stisnil pod pazduho in se je napotil domov.

Hodil je, hodil in prišel iz gozda na široko cesto. Ukazal je harfi, naj igra. Pa je zaigrala tako sladko in ljubko, da bi jo poslušal človek venomer. Kar pride bedaku nasproti razbojnik: »Daj mi harfo pa vzemi zanjo tale kijec.«

»Čemu bi mi kijec?«

»Kijec ni, kakršni so drugi kiji. Reci mu samo: Kijec bij, ubij! pa ti ubije vojsko, če treba.«

Bedak je vzel kijec, dal harfo in zapovedal kijcu, naj ubije razbojnika. Takoj je kijec slušal. Udaril je enkrat, dvakrat, pa je bil razbojnik mrtev. Bedak je vzel harfo in kijec in je hodil dalje.

Prišel je v domačo deželo. Tako si je mislil: »Najprej pogledam k ženi. Za carja imam še časa dovolj.« Udaril je s šibami trikrat po

gori, palača je stala kakor prej. Še je udaril trikrat po kamenu, pa sta se objela in pozdravila z ženo. Nato je vzel harfo in šel k carju. A kijca ni pozabil.

»Ha,« si je dejal car, »ne uidem mu. Vse doseže, vse opravi.« Planil je na bedaka in se zadril nanj: »Čakaj, sedaj te imam! Kako, da si prej pozdravil ženo nego mene!«

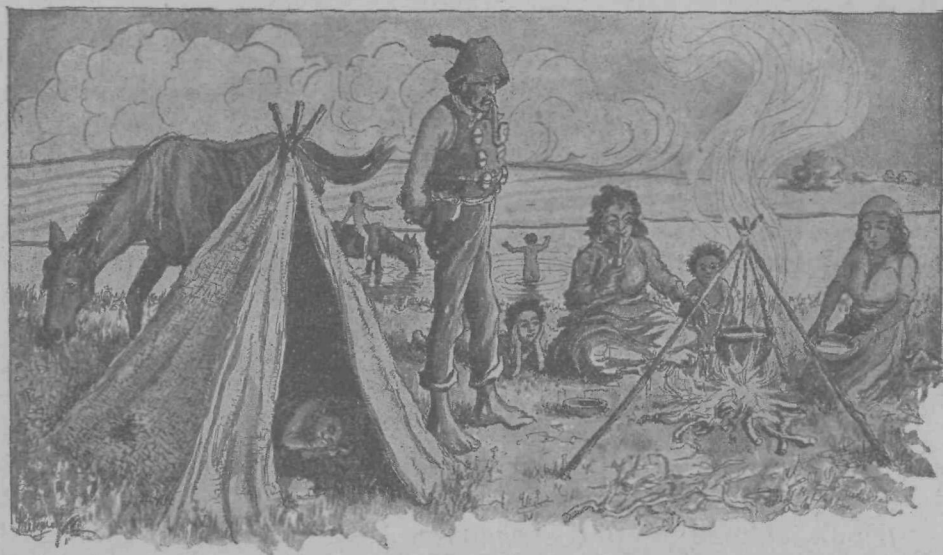
»Oprosti, carost!«

»Iz tvoje oprostitev si ne sešijem kožuha. Ne uideš mi več! Dajte mi krušni nož!«

Videl je bedak, da se pogovor ne izteka dobro: »Hej, kijec, bij, ubij!« Že je skočil kijec, udaril enkrat, dvakrat, pa je bil mrtev hudobni car.

Odslej je bil bedak za carja. Caroval je dolgo in pravično.

Cigani.

Mi smo cigani,
povsodi poznani,
povsodi poznani,
močno spoštovani —
kot konjski mešetarji
splošno priznani.

Brez nas ni ne sejmov
ne konjskih kupčij:
cigan marsikoga
pri tem izučil,
da drugič prijatelj
ga ne ocigani...

Fr. Ločniškar.

ARNOŠT ADAMIČ:

Kako je Bog udaril Vinski vrh.

Pravljica.

Nad Toplicami pri Zagorju se dviga solnčni, z bukovjem in smreko zarasli Vinski vrh. Za enim obronkom je skrita vasica Vine z malo cerkvico, ki je posvečena sv. Janezu Krstniku; na drugo stran hrbta se je pa ugnezdila vas Zavine.

Povsod, kjer so danes med sivo kamenje ukoreninjene vitke smreke in grčavo bukovje, so se pred davnim časom bohotile rodovitne loze. V dobri zemlji je trta rodila devetkrat devet, po dve pedi dolgih grozdov. V zidanicah, ki so se belile izza žlahtnih trt, košatih orehov in rodovitne breskovine, je bilo v trebušatih sodih polno žareče vinske kapljice. Zadovoljno so živeli kmetje in marljivo stregli vinogradom.

Kmalu so se pa prevzeli in niso več spoštovali ne Boga ne njegovih zapovedi. Dejali so: »Kaj Bog! Moja zemlja in trta sta zapovedi, ki velita: obdeluj me in bogat boš. Kdaj pa je še Bog okopaval trto?! Kdo ga je videl?« — so se povpraševali. Ko je bila ob nedeljah maša v dolini, so vinogradniki ostajali doma ter se vdajali pregrešnemu veseljačenju in popivanju.

Bog je bil žalosten, a ni jih udaril s šibo, nego je čakal, da se poboljšajo sami. Še rodovitnejše letine jim je naklonil: sleherna trta je rodila debelejšje jagode in ni ga bilo gospodarja, ki bi ne meril denarja z merniki.

Zgodilo se pa je, da jih je ta božja dobrota še bolj pokvarila in vse bolj kot kdaj so grešili. Da je bila mera polna, so celo v svetem postnem času rajali, pili in preklinjali.

Neko nedeljo, ko je vabil zagorski zvon v dolino v božji hram, je priklopela njihova brezbožnost do roba.

Zgrnili so se v malo cerkvico na Vinah, privalili sode vina v žagrad in kmalu se je razlegal pijani krik po svetem hramu. Ko je pijanost objela vse brezbožnike, je zlezel neki bogatin v prašičji baloh — to je v meh, ki so ga bili s kožo in slanino vred odrli s prašiča — ter jel maševati. Stregel mu je pa drugi in ta je zvonil s svinjskim repom. Hreščeče harmonike so udarjale poskočnice k bogokletnem opraviilu. Prav peklenski hrup pijanih plesalcev se je razlegal vsevdilj do neba.

Tolika je bila pregreha, da se je razsrdil nebeški Oče. Ukazal je — in odprle so se nebeške zatvornice. Tri dni in tri noči je lilo, tri dni in tri noči grmelo in treskalo. Ko je četrti dan posijalo solnce, ni bilo ne sledu ne tiru o lepih vinogradih. Povsod, kjer so pred kratkim časom zeleneli žlahtni nasadi trt, so štrlele sedaj iz tal izprane

skale. Vso rodovitno zemljo je splavila voda v dolino. Porušile so se zidanice in konec je bilo blaginje. Tako je Bog udaril neumne objestneže, ki so morali sedaj poprijeti za trdo delo.

Še dandanes poganja tu pa tam v hosti in na planem podivjana vinska trta, ki spominja na rodovitne nasade, po katerih je dobil kraj ime — Vinski vrh.

Vročina.

Solnček — konjček teče — hi! —
koder teče — vse opeče,
vse opeče, osuši,
deca prosi ga goreče:
Beži, beži, solnček, proč,
ti si nam junak prevroč,

tebe dežek se boji,
radi tebe k nam ga ni.
Urni! zgini brz nožic,
da gre dežek k nam na polje,
da bo žita kaj, potic,
da bo očka zlate volje.

Danilo Gorinšek.

POLETNA ZABAVA

POLKA IN ZABAVA

Srbska narodna.

Ne prehitro.

Besede Otona Župančiča.

Uglasbil Fran Cvetko.

1. Tam v Bu-di-mu me-stu, tam je ču-dno ču-do, hm, če le
2. Vzras-la je ko - ru-za mi - ški do ko - le-na, hm, če le

res je! Jež i-ma tam po-lje, miš mu ga po-se-je,
res je! Mi-ški do ko-le-na, ža-bi do ra-me-na,

hm, če le res je, hm, če le res je!
hm, če le res je, hm, če le res je!

Rešitev zastavice v podobah v 9. številu.

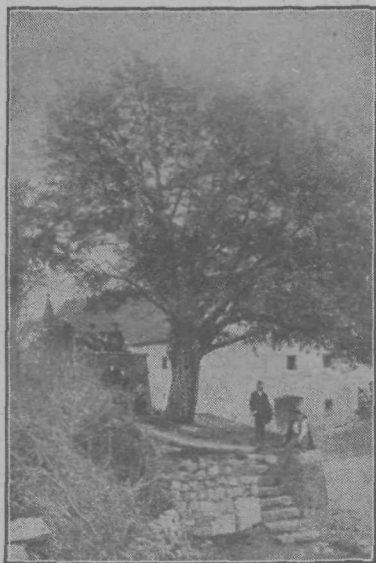
*Prebrisana glava pa pridne rokē
so boljši zakladi ko zlate gorē.*

Prav so jo rešili: Vlasta Ribaričeva, Bojan Defranceski, Maribor; Tinko Janžek, Bregi pri Koprivnici (Hrv.); Nada Jurišičeva, Gradac v Beli Krajini; Dušan Mauer, Rajhenburg; Mirko Kmet, Kranj; Veljko Namorš, Drago in Milenka Kunčeva, Peter in Jelka Štritofova, Janez Košak, Ljubljana; Karlo Osterman, Darinka Ciglariceva, Milica Mihajlovičeva, Beograd; Milka in Hilda Pfefferjevi, Loka pri Žusmu; Dušan

in Boris Dernovšek, Sv. Barbara v Slov. goricah; Milica Kočmutova, Sv. Jurij ob Ščavnici. — Zastavico v podobah v 8. šte. sta tudi prav rešila: Ivan Steblovnik, Muta; Pavla Hictalerjeva, Šoštanj. — Zreb je določil, da prejme zadnjič najavljeno darilo Tinko Janžek v Bregih. Prihodnji razpis v 1. šte. prihodnjega letnika.

NAJSTAREJSE DREVO V SLOVENIJI.

V Stranah pod Nanosom poleg Postojne raste starodavna tisa. Visoka je dobrih 6 m in meri 1 m nad zemljo v obsegu 3 m. Stoji poleg cerkve sv. Hieronima. Po sodbi

učenjakov je ta tisa stara 1000 do 1600 let. (Glej »Carniola« l. 1915, str. 145.) Videlo je to mogočno drevo že mnogo veselih in žalostnih časov in jih bo še videlo.

KAKO SE ZABAVAJO ŽIVALI.

Jurij Blore, najstarejši strežaj v london-skem živalskem vrtu, opisuje svoje doživljaje z živalmi tako: Živali jako sličijo otrokom. Vse bi na podoben način hotele razumeti, kar se dogaja okrog njih. Kažejo iste nenadne izbruhe slabe in dobre volje in predvsem igrajo iste igre kakor otroci. Seveda ni njihova umetnost zabave jako razvita, vendar je v takšnem stanju, da dokazuje njihovo razumnost, kar nekateri še vedno zanikujejo. Vsi smo že videli medveda, ki pleše za kos pogače, in opice, ki se igrajo z raznimi predmeti. Ti primeri niso osamljeni. — Nič ne razveseljuje otrok bolj, nego če zdrčijo s sankami po bregu navzdol. Isto veselje pozna tudi vidra. Izbere si strmino ob bregu, jo očisti vseh kamenov in vej, spleza počasi do vrha in zdrči potem v vodo. To igro izvaja po cele

ure. Čim hitreje drči, tem večje ji je veselje. Žal, da poznajo lovci to njeno strast do igre, pa ji baš ob takšnih prilikah postavljajo pasti. — Poznal sem opico, ki poveduje dalje Blore, ki ji je bila največja radost, če je jezdila prašiča. Ni je bilo spraviti s »sedla«, če je že sedela v njem. Druga opica se je igrala tako, da je plesala kakor nora okolo prijatelja bobra in ga od časa do časa udarila po repu. Vsak, ki pozna afriško džunglo, ve, kako se lovijo opice po vejevju, »gredo se lovce«. Isto lahko opazuješ po velikih kletkah v živalskem vrtu. Podobno se lovijo tudi veвери po parkih. — Jazbeci se kaj radi prekopčavajo in isto delajo medvedi med plesom. Medved pa ni edina žival, ki rada pleše. Tudi premnogi ptiči poznajo to zabavo. Skalni petelin Južne Amerike daje cele predstave pred občudujočo množico operutenih gledalcev. — Mnoge živali imajo rade igrače. Neki medved je cele ure presedel ob starem kotlu in ga svečano posmival. Kavke zbirajo vse mogoče predmete. Isto delajo podgane, ki pa imajo čudno navado, da puščajo na mestu ukradenega predmeta vedno kakšen drug predmet — kakor da uganjajo pošteno izmenjalno trgovino. — Po gozdovih Avstralije naletavaš na stotine slamnatih hiš, ki jih gradi neka ptičja vrsta, ne zato, da bi v njih gnezdila, temveč samo zaradi igr. — A živali nimajo rade samo iger in igrač, temveč se zabavajo časih s tem, da nas ljudi opazujejo in oponašajo. Jaz vsaj poznam opico, ki posnema naravnost mojstrsko svojega gospoda, kadar kiha. Pred kratkim je ukradla nekemu obiskovalcu žepni robec in to ji je dalo priliko, da je poizkusila z umetnostjo usekavanja. — Tako zaključuje Blore zanimiva svoja opazovanja. Tudi naši čitatelji bi znali o tem marsikaj povedati; n. pr. o mačicah in psičkih, kako se igrajo na domačem dvoru.

LIKOVNA UMETNOST.

(Konec.)

Mladi začetni risarji se najhitreje dobro izurijo v risanju, ako v začetku pridno prebrisujejo male in preproste enobarvne podobe v enakih, povečanih in pomanjšanih oblikah. Pozneje pa naj te učne vaje ponavljajo na bolj in bolj obsežnih in umetniško dovršenih podobah. Ko si s temi

vajami pridobe dovolj risarske spretnosti, naj začno risati po prirodi, od začetka posamezne predmete, a pozneje tudi razne hišne, pokrajinske, živalske in družinske prizore. Za pravilno risanje po prirodi pa se mora vsakdo najprej dobro seznaniiti z naukom o prostornem razmerju črt in ozračja, to je z naukom o tako zvani perspektivi, ki jo delimo v črtovno in zračno. Z vztrajno marljivostjo risarski učenec kmalu premaga vse težave tudi pri tem risanju in nato naj začne sestavljati in risati preproste podobe po lastni domisljiji.

Že med začetnim risanjem se začno učenci in učenke osnovnih šol vežbati tudi v slikanju z vodenkami ali akvarelnimi barvami. Tak dvojni pouk v likovni umetnosti je zdaj uveden pri nas v vse osnovne šole. Do višjih slikarskih stopenj pa ta pouk ne seže. Nadarjen učenec, ki čuti veselje in sposobnost za višjo slikarsko izobrazbo, se mora po dovršitvi osnovnih šol še sam doma ali v posebnih slikarskih šolah dalje učiti v tej umetniški stroki.

Slikarstvo se razlikuje od risanja v tem, da slikarji izdelujejo svoje podobe ali slike z raznovrstnimi pestrimi barvami ali pa tudi samo s poedinimi barvami s pomočjo čopičev razen na papirju tudi na platnu, lesu, zidu in na raznih drugih trdih in suhih podlogah. Načini slikarstva so mnogovrstni in skoro vsi ti načini imajo svoja posebna imena, ki so jih dobili po različno pripravljenih barvah. Te so namreč vedno iste, le pripravljajo jih za slikarstvo na različnih lepilnih sredstvih. Poleg vodenk so najbolj znane barve, ki so pripravljene na lanenem in makovem olju in jih imenujemo oljnate barve.

Pri izvrševanju barvastih slik je treba polagati posebno važnost na pravilno ubravnost barv, da so videti kakor žive, kakor bi bile iz prirode prenesene na sliko, a za oblikovanje posameznih predmetov veljajo prirodna pravila kakor pri risanju. Vsak slikarski umetnik pa gleda tudi na to, da podobo sestavi okusno in prikupljivo. Kadar slika pokrajino, zna vselej poiskati za svoje delo tako razgledno mesto, od koder se najlepše in najzanimiveje vidi na košček pokrajine, ki ga namerava naslikati. Ako pa hoče naslikati po prirodi eno osebo ali več oseb poleg raznih premakljivih predmetov, zna tudi vse te slikarske vzorce tako spretno in okusno razvrstiti, sestaviti v celoto in dati tej tako primerno ozadje, da večak na dovršeni sliki ob prvem pogledu spozna, da jo je izvršil odličen mojster. Razen teh strokovnjaških sposobnosti in vrlin pa mora imeti slikar tudi zadostno mero umetniškega okusa in čuta za lepoto.

Ravno tako kakor z vodenkami izdelujejo s pomočjo čopiča na belem papirju tudi enobarvaste slike s črnim tušem ali s posameznimi vodenkami, na primer s sepijo ali z indigo. Za slikanje s tušem vzemo košček trdega kitajskega tuša in ga v posodici z nekoliko kapljicami vode nadrgnemo po potrebi v blede ali temno tekoče barvilo. Trdi tuš pa lahko nadomestijo tudi s tekočim v steklenici, a ga morajo pri uporabi primerno redčiti in blediti z vodo. Nekateri slikarji najprej prevlečejo glavne črte s pomočjo peresa s popolnoma črnim tekočim tušem na podobi, zasnovani s svinčnikom, in šele potem prično slikati in izdelovati podobo s čopičem; a drugi tudi robove in najtemnejše dele posameznih predmetov izgotovijo na enoten način samo s pomočjo čopiča. Popolnoma bela mesta in v temna prehajajoče dele pa tvori bel papir in je treba puščati bela mesta nepobarvana, toda sivkaste dele je treba pobarvati jako rahlo s primerno blede barvo kakor pri slikanju z vodenkami. Na ta način z eno samo barvo izgotovljene slike so močno podobne fotografijam in če so dobro in pravilno dovršene, na njih kaj jasno razločujemo tri glavne barvne stopnje ali tone, in sicer svetli ali beli ton na razsvetljenih mestih, srednje temni ali sivi na srednjih prehodnih mestih in temni ali črni na zasenčenih mestih. To prirodno valovanje svetlih in temnih barv mora izrazito kazati vsaka dobra risana in slikana podoba. Po starem risarskem in slikarskem običaju pa morajo biti predmeti na njej razsvetljeni od leve, izjemoma tudi od desne strani ali od spredaj, a od nasprotne strani naj so primerno in zadostno zasenčeni.

Na tak način izdelujejo podobe s tušem navadno za odtiske v knjigah in listih. Take podobe so za ta namen posebno uporabne. Toda tiskovne plošče (klišeji), ki so narejene po njih, so kakor po fotografijah za 40 par za vsak štirjaški centimeter dražje nego plošče po peresnih risbah. Če pa hoče kdo naslikati podobo v eni oljnati barvi, mora k temu delu pritegniti še belo barvo ter z njo pokriti svetla ali bela mesta, a za prehodna srednje temna mesta mora belo barvo po potrebi namesati med dotično temno barvo.

Jako važen oddelek v likovni umetnosti so okraski (ornamenti). Že njih strokovno ime pove, kakšen namen in pomen imajo. Okraske vidimo povsod. Z njimi človek olepšuje vsa svoja dela in tudi obloko, stanovanje in vnanje lice poslopij. Posebno bogate raznovrstnih okraskov so cerkve. Okraske izdelujejo v različnih slogih, ki izhajajo iz starih narodov in imajo po

njih tudi svoja imena. Tudi Slovenci imamo svoj narodni slog. Dobili smo ga po starinskih okraških, ki so z njimi naši preprosti dedje na kmetih okrašali hiše in sobno opravo. Okraski imajo izvor v prirodi kakor druga likovna umetnost. Sestavljani so iz podobice cvetic, rastlinskih listov, sadja, živali, zlasti ptic, človeških obrazov, zvezdic in iz različnih črt, marog, pik in kolobarjev, ki jih vidimo na krilih ptičev in metuljev. Te stvari so z raznovrstnimi samovoljnimi izpremembami njih podobice po različnih umetniških okusih in sposobnostih spletene in zvite v enotne podobe v mnogoterih oblikah. To so okraski.

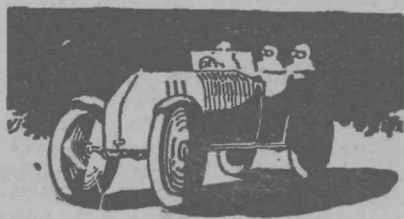
V likovni umetnosti je kiparstvo ali plastika najpopolnejša stroka, ker nam pred očuje podobe ljudi in drugih predmetov v prirodi in najpopolnejših in najdovršenejših prostornih ali plastičnih oblikah. Ta stroka je pa tudi mnogo težavnejša in dragocenejša kakor risarska in slikarska. Poleg velike ali popolne plastike imamo tudi malo plastiko, ki nam daje le nekoliko vzbočene podobe na ploskvah. Te podobe imenujemo s tujim izrazom tudi reliefe. Malo plastiko uporabljajo večinoma za izdelovanje kolanj in okraskov na stavbah in mizarskih izdelkih. Kakor za slikarstvo je bila in je še zdaj tudi za kiparstvo najboljša šola priroda. Kiparji izdelujejo iz različnih snovi svoje umotvore po malih krpah, ki si jih nareže za osnutke navadno iz ilovice, ali po risanih in slikanih načrtih in predlogah.

Vsa likovna, upodablajoča ali posnemajoča umetnost ima svoj izvor, kakor že omenjeno, v prirodi in ni noben nov umetniški izum, ampak je le človeško umetno posnemanje prirode. Umetnost je le v dejstvu, da si je človek s svojim bistrim umom znal izmisliti in pridobiti razna primerna sredstva in razumevanje za posnemanje prirodnih umotvorov in prirodne lepote. Priroda je v celoti in v posameznih delih po čudovito mojstrskem oblikovanju in krasoti tako različnih in mnogovrstnih živih in neživih stvari in reči velikanski in veličastni umotvor nevidne božanske mogočnosti in modrosti. Kjerkoli pogledamo v prirodo, povsod je vse tako veleumno in lepo urejeno in vse je tako okusno pobarvano z različnimi živimi in motnimi

barvami, da bi si ne mogel noben človek izmisliti kaj takega, kaj lepšega in kaj boljšega.

Razumni ljudje olikanih narodov so že v davnih starih časih z največjim zanimanjem opazovali in občudovali vse prirodne čudeže in zaradi njih prirodo po božansko častili in ljubili. Iz spoštovanja in hvaležnosti so začeli na različne načine upodabljati čudežne stvari posamezno in v skupinah, posnemajoč jih v oblikah in barvah. S temi podobami so si okrašali domove in svetišča. Tako so nastali prvi likovni umetniki, ki jim je bila priroda prva najboljša in najzanesljivejša učiteljica. Ti umetniki so se z neutrudljivim prizadevanjem v izpopolnjevanju dvigali vedno više, dokler niso končno prispeli na vrhunec popolnosti in dovršenosti. Za najodličnejše in najslavnejše umetnike pa so veljali oni slikarji in kiparji, ki so znali najbolj v podobnosti posnemati prirodo, ki je torej mati in začetnica vseh umetnosti. Vsi veliki izobraženi narodi se še zdaj ponašajo z večjim ali manjšim številom dovršenih umotvorov takih slavnih umetniških odličnjakov. Tudi Slovenci nismo brez njih. Podarili so jih nam naši slikarski prvaki Langus, Wolf, Franke, brata Šubica in drugi. Njih oljnate in presne slike si lahko vsakdo ogleda v ljubljanskem muzeju ter v ljubljanskih in drugih cerkvah. Odlični svetovni slikarji so v poznejši dobi verno in vztrajno posnemali svoje vzorne mojstre in jih še posnemajo v sedanjem času, ker vedo, da se z že doseženega najvišjega vrhunca ne morejo dvigniti še više in bi torej pomečila vsaka izpremeba in kretnja v drugo novo smer le poslabšanje in nazadovanje. Vendar pa se je nekaterim dobrim in izumljivim slikarjem v novejšem času posrečilo izdatno izboljšati in poživiti staro dovršeno slikarstvo z novim načinom, da obsvetljena mesta na slikah pobarvajo z jako živimi solnčnimi in mavričnimi barvami, a temna mesta jako krepko zasenčijo z najtemnejšimi barvami. Tudi vse te barve so prirodne, ker je prirodna in primerna vsaka barva, da je le uporabljena pravilno in na pravem mestu. Pri nas je prvi napravil nekaj takih sijajnih slik pokojni slikar Grohar.

Fr. Rojcek.

Dragi gospod Doropoljski!

Danes Vam pišem prvič. Hočem Vam pojasniti, kako in kaj. Moj največji prijatelj je — »Zvonček«. Oh, ko bi vsaj vsak teden izhajal! Najbolj me razveseljuje Vaš kotiček, potem pa povest o »Zlatu«. Moj oče je učitelj na Vodah. Mati pa je upraviteljica pošte. Jaz hodim k društvu Sokol. Ponosen sem, da me je oče že kot šestletnega dečka poslal k Sokolom. Jako rad te lovadam. Imam več sokolskih bratov in sester. Živim v goratih Trbovljah. Tretji največji kraj v Sloveniji so Trbovlje. Mejniki Trbovelj so: gorati Kum, solčna Sv. Planina in gozdna Mrzlica. V Trbovljah imamo tudi premogokop. Za enkrat dovolj, drugič več. Imam tudi brata Ljuba. Prosim, ako denete tudi moje pismo v svoj kotiček.

Z odličnim spoštovanjem

Vaš

Savo Tori.

Odgovor:

Ljubi Savo!

Vidim, da Ti dela poleg »Zvončka« največ veselja telovadba pri Sokolu. Junaški bratec moj Savo, le dobro in zvesto se drži te poti, ki Te vodi v življenje našega naroda, da mu boš vdan in deloljuben sin do konca svojih dni! Zdravo!

SOLNČEK BI BILA RADA...

Jako bi bila hvaležna ljubemu Bogu, ko bi smela biti eno leto solnce. Če bi bila solnček, bi bila živahna, a do siromakov usmiljena. Kadar bi se bogatin odpravljal na izlet, bi mu nagajala, tudi zlobneža dežja bi pozvala na pomoč. Nekaj časa bi sijala, potem bi pa prosila, naj sedaj on

odloča o usodi. Moji žarki in vetrovi bi se igrali »slepe miši« in se lovili po nebu. Zaspance in lenuhe, ki spe čez deveto uro, bi tako dražila, da bi morali vstati, čeprav ne bi hoteli. Sijala bi tudi v božji hram k ljubljenu Bogu, ki prebiva v tabernaklju vedno sam.

Kadar bi pa videla, da moja ljuba mamica trpi kjersibodi, bi splavala k njej in bi jo božala s svojimi žarki, da bi ji ne bilo tako hudo, ko toliko trpi in dela zame.

Prisijala bi tudi v izbo ubožcev in njih otrok, ki sede okolo mrzle peči. Ubožci so vsi tako otrpli in se pritiskajo drug k drugemu, da jim je bolj toplo. Sijala in pripekala bi tako, da jih ne bi popolnoma nič zeblo. Svoje žarke bi pošiljala tudi k bolnikom, ki so v zatohlih izbicah, do katerih ne more solnce prisijati. Bolniki si žele solnce in mnoge bi ozdravila s svojo voljo.

Razveseljevala bi tudi zaslužnjene brate. Tolažila bi jih z vestjo, da se bodo tudi oni nekdanj veselili z nami!

Zofka Kolenčeva,

učenka V. a razreda I. dekl. osn. šole v Ljubljani.

Odgovor:

Ljuba Zofka!

Lepo nam odkrivaš svoje misli, kaj bi vse storila, ako bi bila solnček. Dobro! A najbolje je to, kar nam poveš ob koncu: Da se bodo tudi oni nekdanj veselili z nami.

Cenjeni gospod Doropoljski!

Danes se prvičkrat oglašam pri Vas, ako ravno sem že sedmo leto naročnica na Vaš list. Jako mi ugajajo pripovedke, pesmi in uganke, ki jih rada čitam in nestrpnost pričakujem vsakokrat »Zvončka«.

Doma sem iz Trbovelj, hodim v III. razred meščanske šole, moja učiteljica je gospodična Voršitzeva. Imam se mnogo učiti pa tudi pisati. Tudi gosli se učim igrati pri gospodu Korčetu. Moji prijateljici sta Ivanka Naglavova in Ada Režunova, ki sta tudi naročnici Vašega lista. Vedno se pogovarjamo o Vašem listu.

Prosim, sprejmite me v svoj kotichek in dovolite, da se še kaj oglasim.

Srčno Vas pozdravlja

Mima Mahkovčeva,
Trbovlje-Vode.

Odgovor:

Ljuba Mima!

Meščanske šole, ki so šole življenja, so trd oreh, kakor pravimo. V njih je mnogo dela in mnogo učenja, zato je treba veliko vztrajnosti, da premagaš vsa ta bremena. Potem pa, ko je delo in trud za Teboj, imaš poroštvo, da Te ne stare borba za življenje, ker si dovolj oborožena, da ostaneš zmagovalka povsod, kamor Te postavi poklic.

KOTIČKOV ZABAVNIK.

Besedna uganka.

Priobčil Fr. Rojec.

Na svetu je nevidna breztelesna reč,
ki časih je koristna, večkrat pa odveč,
nadležna in škodljiva je ljudem.
Doma in znana je po svetu vsem
pod več imeni, a pri nas ima
imena razna po straneh neba.
Ta čudna reč nestalna je in brez snovi,
pa vendar v nekaterih krajih je tako
nasilna, da ogromno škodo naredi
in tudi tu pri nas pogostoma glasno
zaganja v vse stvari se in reči,
podira ene, druge dviga s tal
in tudi ti gotovo si se že
nad njeno drznostjo pritoževal...
Zdaj pa povej še splošno nje ime
kot jedro in namen uganke tel!

Vsem kotichekarjem želim vesele počitnice,
mnogo zabave in razvedrila in novih moči
za novo delo!

V slovo.

Z današnjim dnem odlagam uredništvo »Zvončka«, ki sem ga pomagal s pokojnim ravnateljem Jakobom Dimnikom in s še živim ravnateljem v p. Luko Jelencem ustanoviti pred tridesetimi leti. Ves ta čas sem bil listu urednik, samo l. 1917., ko me je najbolj premetavala bojna vihra, me je nadomeščal šolski upravitelj in pisatelj Ivo Trošt.

Danes, ko se poslavljam od »Zvončka«, me navdaja zavest, da sem po svojih najboljših močeh in zmožnostih služil listu, ki si je pridobil širok krog prijateljev in sotrudnikov.

Odklanjam vsako priznavanje zaslug, ker sem storil samo svojo dolžnost. Pač pa se mi vidi potrebno, da poslušam glas svojega srca, ki izreka iskreno in toplo zahvalo vsakemu, kdorkoli me je v teh dolгих letih podpiral s sotrudništvom ali z razširjanjem lista.

Vsem neprijateljem svojim in »Zvončkovim« odpuščam vse, kar so zla storili ali nameravali storiti enemu ali drugemu, ki sva bila tako tesno spojena med seboj.

Ostanite zdravi, plemeniti, rodoljubni in požrtvovalni vsi! Zdravo!

Ljubljana, dne 12. junija 1929.

E. Gangl.

V. JORDAN

„Zvonček“, XX. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXI. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXII. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXV. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXVI. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
Letnikov, ki niso tu navedeni, ni več v zalogi

In zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!

KUPUJTE IN ČITAJTE MLADINSKE SPISE

« KI JIH IZDAJA »

**DRUŠTVO ZA ZGRADBO UČITELJ-
SKEGA DOMA V LJUBLJANI**

Zahtevajte cenike, ki jih dobite brezplačno
NAROČILA SPREJEMA IN TOČNO IZVRŠUJE

**KNJIGARNA
UČITELJSKE TISKARNE
V LJUBLJANI, Frančiškanska ulica št. 6**

MLADINI PRIPOROČAMO NASTOPNE KNJIGE PO ZNIŽANIH CENAH:

- Anatole le Braz-F. B.: Islandska velika noč in druge povesti. Vez. 24 Din.
- Baukart: Marko Senjanin, slovenski Robinzon. Broš. 8 Din, vez. 12 Din.
- De Amicis-Miklavčič: Srce. Vez. 54 Din.
- Dimnik: Kralj Peter I. Vez. 18 Din.
- Dimnik: Kralj Aleksander I. Vez. 30 Din.
- Erjavec: Afriške narodne pripovedke. Vezano 20 Din.
- Erjavec: Kitajske narodne pripovedke. Vezano 20 Din.
- Erjavec: Srbske narodne pripovedke. Vezano 22 Din.
- Erjavec-Flere: Fran Erjavec, izbrani spisi za mladino. Vez. 40 Din.
- Erjavec-Flere: Fran Levstik, izbrani spisi za mladino. Broš. 18 Din, vez. 26 Din.
- Erjavec-Flere: Matija Valjavec, izbrani spisi za mladino. Vez. 36 Din.
- Erjavec-Flere: Josip Stritar, izbrani spisi za mladino. Vez. 46 Din.
- Erjavec-Flere: Simon Jenko, izbrani spisi za mladino. Vez. 28 Din.
- Erjavec-Flere: A. M. Slomšek, izbrani spisi za mladino. Vez. 40 Din.
- Erjavec-Flere: J. Kersnik, izbrani spisi za mladino. Vez. 46 Din.
- Erjavec-Flere: Starejše pesnice in pisateljice, izbrani spisi za mladino. Vez. 60 Din.
- Ewald-Holeček: Mati narava pripoveduje. Vez. 26 Din.
- Ewald-Holeček: Tiho jezero in druge povesti. Vez. 26 Din.
- Flere: Babica pripoveduje. Vez. 10 Din.
- Flere: Slike iz živalstva. Vez. 24 Din.
- Flere: Pripovedne slovenske narodne pesmi. Vez. 24 Din.
- Gangl: Zbrani spisi. II., V. in VI. zvezek, vez. à 10 Din, eleg. vez. à 12 Din; VII. zv., vez. 18 Din, eleg. vez. 20 Din.
- Gaspari-Košir: Sijaj, sijaj, solncece! Vezano 8 Din.
- Karafiat-Bradač: Kresničice. Vez. 18 Din.
- Komanova: Narodne pravljice in legende. Vez. 16 Din.
- Korban: Vitomilova železnica. Vez. 14 Din.
- Korban: Iz mojih temnih dni. Vez. 28 Din.
- Kosem: Ej prijateljci. Vez. 14 Din.
- Krasnohorska-Podkrajšek: Pripovedka o vetru. Vez. 20 Din.
- Lah: Češke pravljice. Vez. 12 Din.
- Lovšin: Veseli pastirčki. Broš. 10 Din, vez. 12 Din.
- Meško: Našim mladim. Vez. 15 Din.
- Möderndorfer: Narodne pripovedke iz Mežiške doline. Vez. 24 Din.
- Račić: Belokranjske otroške pesmi. Vezano 8 Din.
- Rapč: Mladini. IV., VI. in VII. zvezek, vezano à 12 Din; VIII. zvezek, vez. 15 Din.
- Rapč: Tisoč in ena noč. Vez. 28 Din.
- Riha-Pribil: Povest o svatbi kralja Jana. Vez. 16 Din.
- Robida: Da ste mi zdravi, dragi otroci. Broš. 3 Din.
- Swift-Flere: Guliverjeva potovanja. Vezano 42 Din.
- Silih: Nekoč je bilo jezero. Vez. 24 Din.
- Tille-Pribil: V kraljestvu sanj. Broš. 6 Din.
- Trošt: Moja setev. I. in II. zv., vez. à 10 Din.
- Waštetova: Mejaši, povest iz davnih dni. Vez. 24 Din.
- Zbašnik: Drobne pesmi. Vez. 8 Din.

VSE TE KNJIGE KAKOR TUDI KNJIGE DRUGIH

ZALOŽB SE DOBE V

KNJIGARNI

UČITELJSKE TISKARNE

V LJUBLJANI

Franciškinska ulica št. 6.

